

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	13
EL NAIXEMENT D'UN MITE	21
Els Suñol-Casanovas	23
Els Garriga-Coronas	28
Els Soler-Elias	29
Suñol o Sunyol?	31
L'afusellament	32
ESPORT I CIUTADANIA	59
El context ideològic	64
LA PREMSA	73
La Raça i L'Esport Català, els antecedents	78
La Nau i La Nau dels Esports	80
La Rambla	86
«Ciutadania» i «Esport»	112
La Rambla, un periòdic de masses?	117
L'ESPORT	123
La Federació Catalana de Futbol Associació (FCFA)	127
El FC Barcelona	144
LA POLÍTICA	171
Ildefons Suñol versus Francesc Cambó	173
«Mori Cambó, visca Macià!»	184
Diputat a Corts	199
Catalunya sunyolitzada?	209
Comiat	216
DE TOTHOM, DE NINGÚ	229
Manuel Carrasco i Formiguera	235
Josep Ildefons Suñol i Soler	245
Una personalitat incòmoda	252
AGRAÏMENTS	255
EPÍLEG	259
BIBLIOGRAFIA	261

Abordar la biografia de Josep Suñol i Garriga és enfrontar-se a la crònica d'un silenci de gairebé seixanta anys. Josep Suñol va ser afusellat per una avançada de les tropes franquistes que l'interceptaren al quilòmetre 52 de la carretera de Madrid a la Corunya. La seva tràgica mort el 6 d'agost del 1936 va ser present en els diaris de l'època durant els primers mesos de la Guerra Civil Espanyola. Però el seu eco es va anar esvanint a mesura que el conflicte s'eternitzava i s'acarnissava amb Catalunya, fins a desaparèixer del tot i perdre-se'n gairebé tota memòria. No va ser fins a mitjan anys noranta del segle passat que la figura de Josep Suñol va ser recuperada per la tenacitat dels «Amics de Josep Sunyol», associació presidida pel ja desaparegut Francesc Gordo i Guarinos, i que va culminar amb la publicació l'any 1996 del llibre dels historiadors Josep Maria Solé i Sabaté i Antoni Strubell i Trueta i el periodista Carles Llorens i Vila, Sunyol, l'altre president afusellat, i per tot un seguit d'homenatges a la seva figura i la seva obra, com varen ser la col·locació d'un monòlit prop del punt en què es creu que va ser afusellat o la dedicatòria d'un carrer amb el seu nom al barri de les Corts de Barcelona, i en què hi van participar el FC Barcelona, aleshores presidit per Josep Lluís Núñez, i l'Ajuntament de Barcelona.

Seixanta anys de silenci és un lapse de temps excessiu per a una persona que va ser president del FC Barcelona i de la Federació Catalana de Futbol, membre i fundador d'Acció Catalana i militant d'Esquerra Republicana de Catalunya i que a les eleccions a les Corts espanyoles del 28 de juny del 1931, les primeres a què es va presentar, va treure més vots que els qui van ser presidents de la Generalitat, Lluís Companys i Francesc Macià, i que va ser reelegit successivament amb resultats molt bons en les dues eleccions posteriors a què va concórrer, la darrera de les quals va ser la del 16 de febrer del 1936, les del triomf del Front d'Esquerres, i que va impulsar periòdics de qualitat,

influència i popularitat tan notables com van ser La Nau dels Esports i La Rambla.

Josep Suñol va ser un personatge que avui qualificaríem de «mediàtic». Ultra la cobertura que els periòdics de la seva propietat feien de la seva frenètica i prolíxa activitat, la presència de Suñol a la premsa de l'època va ser constant i va merèixer tot tipus de tractaments, des de la informació rigorosa fins a la caricatura per part de la premsa satírica o la crítica descarnada. Suñol va ser un personatge del seu temps, conscientment compromès amb el seu país.

I, això no obstant, durant els seixanta anys següents a la seva mort, la figura i l'obra de Josep Suñol va ser oblidada d'una manera gairebé absoluta. Que Josep Suñol fou una figura prohibida durant el franquisme, que no se'n podia parlar ni encara menys reivindicar-lo, ja es comprèn. Tanmateix, resulta sorprenent que el nom de Josep Suñol no aparegui ni en les històries generals del país ni en les monografies sobre l'època que s'han escrit a partir de la recuperació de la democràcia. És com si Josep Suñol no hagués existit mai o, si més no, que fos tan sols un nom enmig d'una fila de persones que en un moment determinat van presidir el FC Barcelona (que també ho fos de la Federació Catalana de Futbol ja esdevé una nota al peu per a erudits) i fos un de tants diputats a Corts que van ser escollits durant la Segona República espanyola, o un burgès propietari d'una setmanari a tot estirar. Però sempre és un nom sense llegat.

Per a ser justos, hem de dir que la figura de Josep Suñol i la seva obra no va passar desapercebuda del tot per a un grapat de periodistes i historiadors. Joan Josep Artells en va parlar en el seu llibre *Barça, Barça, Barça*, de l'any 1972, i Manuel Vázquez Montalbán també s'hi va referir en algun dels seus articles sobre el fenomen social del futbol i el FC Barcelona, de finals dels seixanta; en els seus treballs, ambdós van demostrar que sabien qui era Suñol i que comprenien la importància de la seva obra, tot i que en parlessin com de passada. Ni tampoc per a María del Mar Palomo Escote, autora l'any 1986 d'una tesi sobre el periòdic que Suñol va impulsar: La Rambla i el periodisme de masses a Catalunya 1930-1939. No obstant això, aquestes dues referències parcials no van ser suficients per a desvetllar la figura de Suñol del son a què havia estat induïda pel franquisme. El Barça i La Rambla són l'objecte d'estudi d'aquests dos treballs i no pas Josep Suñol en si mateix. Precisament,

Palomo subratlla en un capítol final la necessitat d'abordar la figura de Suñol i Garriga des d'una perspectiva global.

Varen ser els historiadors Carles Santacana i Xavier Pujades els primers a fer notar la importància de Josep Suñol en el discurs esportiu dels anys trenta en un bon nombre d'articles publicats en els primers anys de la dècada dels noranta. Tanmateix, no n'hi va haver encara prou perquè Josep Suñol i Garriga deixés de ser un personatge desconegut.

Hi ha dades objectives que justifiquen les raons d'aquest silenci tan dens i tan llarg. En primer lloc, una vida massa breu. Josep Suñol tenia trenta-vuit anys quan va ser afusellat i a penes en feia deu que s'havia convertit en una personalitat de la vida política i socioesportiva de Catalunya. Deu anys encara no, era massa poc temps per a desenvolupar el seu ambiciós programa de regeneració social i democràtica, d'educar els ciutadans en els valors esportius i republicans; el propòsit de Suñol resumit en el lema Esport i ciutadania que durant tant de temps va dur La Rambla a la seva capçalera i que per a Suñol va ser un lema de vida.

Josep Suñol va ser un personatge important per a la Federació Catalana de Futbol i per al FC Barcelona. En va ser president, però per massa poc temps. Va ser delegat del FC Barcelona a la FCF des de l'any 1927 i en va ocupar la presidència des de l'agost del 1929 fins a l'agost del 1930. Pel que fa al FC Barcelona, se'n va fer soci el 1925, uns quants mesos abans del tancament de les Corts, i ben aviat en va ser directiu. Malgrat que li va ser oferta la presidència l'estiu del 1934, va declinar l'ofertament per raons de salut i no va ser fins a l'estiu de l'any següent que va acceptar el càrrec; va ser president del FC Barcelona un any i uns quants dies, solament. Tant a la presidència de la FCF com a la del FC Barcelona, Suñol va deixar l'empremta del seu ideari ben marcada. Però, com diem, s'hi va estar massa poc temps com per a consolidar un projecte tan ambiciós com el seu i, sobretot, perquè la victòria franquista a la Guerra Civil va estroncar qualsevol intent de donar-hi continuïtat.

Si la trajectòria esportiva de Suñol va ser notòria, la política, per bé que encara més ignorada, no ho va ser pas menys. Ara: potser és en l'anàlisi del seu itinerari polític on més bé s'aprecien les raons de l'oblit de Suñol, igualment injustificable i incomprensible. Suñol va ser membre fundador d'Acció Catalana, primer, i representant destacat de l'Esquerra Republicana de Catalunya de Macià i Companys que va do-

minar la política a Catalunya durant la Segona República espanyola, finalment. Va ser diputat a Corts amb un suport electoral notable. La seva presència en les fotografies de l'època, en els moments més solemnes i decisius i al costat de les grans figures, és habitual, especialment al costat de Macià. Amb tot, Suñol no va ocupar mai cap responsabilitat de govern ni cap càrrec administratiu i aquesta és, probablement, una de les raons que en justifiquen l'oblit. La seva dedicació a les empreses de la família, que el duien a viatjar constantment, ho explica en part. El pes polític que se li endevina, derivat de la seva activitat i presència en els documents de l'època, és el d'una persona que feia funcions d'enllaç i que es mantenia allunyada de les lluites internes partidistes, però sempre disposada a buscar els punts d'entesa entre els líders i els partits. Les seves periòdiques cures de salut a l'estranger també van contribuir a fer-lo passar desapercebut en alguna ocasió: els fets del 6 d'octubre del 1934, per exemple, l'inxamparen a Holanda i quan va tornar ja es va trobar amb tot el govern a l'Uruguai.

Josep Suñol va ser també un destacat empresari periodístic, col·laborador de *La Nau*, des de la fundació l'any 1927, impulsor de *La Nau dels Esports*, l'any 1929, i de *La Rambla*, uns mesos després i finalment. De fet, la seva activitat més continuada i extensa va ser la de periodista i mecenes periodístic. És a partir de l'any 1927 quan va començar a publicar assíduament articles d'opinió en els quals va anar desgranant el seu ideari d'esport i ciutadania. Va començar amb *La Nau*, el diari fundat per Antoni Rovira i Virgili, i va continuar amb *La Nau dels Esports* i *La Rambla*, el periòdic que el va succeir i que, ampliat a les notícies de caire polític i ciutadà, és la seva obra principal i la que més àmpliament i detallada reflecteix el seu pensament. Durant nou anys, Suñol hi va publicar regularment. Avui *La Rambla* és un periòdic perdut en el magma de publicacions que es feren i es desferen durant la República i amb l'adveniment de la dictadura franquista, malgrat els estudis i les monografies que s'han fet sobre la premsa d'aquell període, com la ja esmentada de María del Mar Palomo Escote sobre *La Rambla*, però que no ha estat publicada.

Ara: la raó que millor deu explicar el silenci sobre Josep Suñol, la més significativa i fàcil de comprendre és que som davant d'un personatge incòmode triplement: incòmode per a l'esquerra, incòmode per a

la dreta i, finalment, incòmode de defensar per als familiars que el van sobreviure.

Josep Suñol va ser un empresari de fortuna considerable. Era l'hereu de la Companyia d'Indústries Agrícoles dedicada a la producció, el refinament i la comercialització de sucre, amb fàbriques a la Rioja i l'Aragó que després de l'alçament van quedar en la zona franquista. El seu oncle, Ildefons Suñol i Casanovas, i el seu millor amic, Jaume Carner i Romeu, que va ser ministre d'Hisenda durant el primer govern de la Segona República, havien estat militants destacats de la Lliga regionalista, però se'n van separar per entrar en el republicanisme català. Josep Suñol i Garriga ja hi va ser des del primer dia, va recollir l'ideari del seu oncle i de Carner i des de les seves tribunes va combatre amb duresa el capteniment polític de Francesc Cambó. Sigui per incomoditat, o bé sigui per un excés de màrtirs, el cert és que ERC tampoc no ha cuidat gaire la memòria de qui va ser un dels seus diputats més destacats durant el període en què va assolir les seves màximes quotes de poder. En la seva defensa, s'ha de reconèixer que, precisament, per la seva importància, ERC va patir la duresa de la repressió franquista i els seus arxius van ser destruïts o, en el millor dels casos, confiscats.

Els Suñol del primer terç del segle passat són homes de dretes, aparentment, i, tanmateix, el seu capteniment no és conservador, ans al contrari. En ells, el mite del senyor Esteve no es compleix perquè cadascun d'ells és un senyor Esteve i un Ramonet alhora que posa la seva fortuna al servei d'una causa social i nacional. Almenys, aquest és el cas de Josep Suñol i Garriga i del seu oncle Ildefons Suñol i Casanovas.

No obstant això, si hi ha una raó que explica inequívocament l'oblit en què va caure la figura de Josep Suñol durant seixanta anys és el silenci imposat pel franquisme. Aquesta imposició la van patir, especialment, els seus familiars. Mentre el PSUC els prenia la participació que tenien a La Rambla, la Junta de Defensa Nacional del Govern de Burgos va requisar-los la Companyia d'Indústries Agrícoles perquè la considerava desafecta. El Tribunal de Responsabilitats polítiques també va obrir el corresponent informe, tancat el desembre del 1940. Uns mesos abans, Josep Suñol i Casanovas, pare de Josep Suñol i Garriga, havia recuperat el seu lloc i les seves accions a CIA, però en va ser apartat novament el 1942. Va morir el 16 de maig del 1945. Va tenir temps de veure que el

jutge havia arxivat la causa oberta contra el seu fill per manca de responsabilitat política, però no va ser raó suficient ni per a treure-li l'amargor que la guerra li havia provocat ni per a perdonar al seu fill el compromís republicà i catalanista que els havia convertit en desafectes; aquell ressentiment el va fer pagar al seu nét Josep Ildefons.

En aquest sentit, és il·lustratiu comparar el cas de Josep Suñol amb el de Manuel Carrasco i Formiguera. Tots dos són polítics destacats del període republicà i, de fet, tots dos van ser membres del Partit Catalanista Republicà. La memòria que s'ha guardat de l'un i de l'altre és molt diferent. Manuel Carrasco i Formiguera ha estat objecte d'estudis històrics destacadíssims, com la biografia feta per Hilari Ragner, *Divendres de passió*, i la de Josep Benet, *Manuel Carrasco i Formiguera, afusellat*, i el seu partit, la Unió Democràtica de Catalunya, ha tingut ben present la seva figura i llegat. Hi ha d'altres circumstàncies que expliquen la diferència entre l'oblit de Suñol i el record permanent de Carrasco i Formiguera, com són la llarga trajectòria política del democratacristià, represaliat ja per la dictadura de Primo de Rivera, el llarg captiveri que va patir abans no va ser executat i el ressò que el seu cas va tenir internacionalment i per la mediació de la Santa Seu.

El propòsit de Josep Suñol i Garriga. Viure i morir per Catalunya és doble: en primer lloc, pretén aproximar-se a la biografia més enllà de les circumstàncies de la seva mort tràgica —que ja han estat a bastament tractades i que són objecte encara de recerques minucioses— i analitzar l'obra que va ser capaç d'apuntar en tan sols una dècada d'activitat pública, i, en segon lloc, cercar les causes del silenci amb què va ser cobert durant seixanta anys, perquè ens mou el convenciment que del seu entrellat en traurem una comprensió més exacta i pregona tant de la figura de Josep Suñol com de Catalunya.